

ท่านประสิทธิ์ อุไรรัตน์ กับบทบาทนายกสภามหาวิทยาลัยรังสิต

ดร.มลิวลย์ ประดิษฐ์ธีระ*

ข้าพเจ้าจำไม่ได้ว่า มีใครพูดให้ฟังว่า สภามหาวิทยาลัยโดยส่วนใหญ่ นั้น ไม่ได้ทำหน้าที่เสนอแนะให้คำปรึกษาและกลั่นกรองการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย แต่ทำหน้าที่เป็น “ตรายางของสถาบัน” เท่านั้น คำกล่าวนี้ คงจะใช้ไม่ได้เมื่อเทียบกับสิ่งที่ข้าพเจ้าจะยกมาอ้างอิงต่อไปนี้ ในการทำหน้าที่นายกสภามหาวิทยาลัยรังสิตของท่านประสิทธิ์ อุไรรัตน์

ข้าพเจ้าเห็นว่ามิใช่โชคที่ได้ปฏิบัติหน้าที่กับมหาวิทยาลัยมาตั้งแต่ยุคที่ยังเป็นวิทยาลัยรังสิต ได้มีโอกาสได้รับคำชี้แนะจากท่านประสิทธิ์ อุไรรัตน์ ผู้ก่อตั้งและนายกสภาท่านแรกของมหาวิทยาลัย ในขณะที่ต้องเตรียมการจัดตั้งห้องสมุด ซึ่งนับว่าเป็นหน่วยงานอันดับแรกของวิทยาลัยรังสิตก็ว่าได้ ขณะนั้น เราต้องใช้พื้นที่อาคารอำนวยการ ชั้น ๖ ของโรงพยาบาลพญาไท (หมายถึงโรงพยาบาลพญาไท ๑ ขณะนั้นโรงพยาบาลพญาไท ๒ ยังไม่เปิดดำเนินการ) เป็นที่ทำการชั่วคราว นอกจากการเตรียมจัดหาและจัดหมวดหมู่หนังสือ วารสาร และสื่ออื่นๆ ที่สนับสนุนการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต และบริหารธุรกิจบัณฑิต ซึ่งเป็น ๒ หลักสูตรแรกของวิทยาลัยแล้ว ที่มงานห้องสมุดของเรา ซึ่งขณะนั้นประกอบด้วย คุณมุกดา ซวาลพานิช คุณพัชรา หาญเจริญกิจ คุณวรารักษ์ รักษาสัตย์ คุณชะอ้อน พันธัน คุณพรศรี สุขาวดี และข้าพเจ้าต้องเตรียมการด้านครุภัณฑ์ห้องสมุดด้วย มีอยู่วันหนึ่ง ในขณะที่ข้าพเจ้ากำลังสนใจอยู่กับแค็ตตาล็อกครุภัณฑ์เพื่อจัดหาโต๊ะและเก้าอี้สำหรับผู้ใช้ห้องสมุด ท่านประสิทธิ์เดินมาที่โต๊ะ ถามว่า ข้าพเจ้ากำลังเลือกหาสิ่งใดอยู่ เมื่อข้าพเจ้าตอบท่านกลับไป ท่านก็สอบถามแผนการจัดพื้นที่ในการทำงานและการให้บริการของห้องสมุดอย่างละเอียด ก่อนที่จะกำหนดลักษณะและดำเนินการจัดซื้อ โดยท่านได้เป็นผู้คัดเลือกและดูแลการสั่งซื้อให้ด้วยตัวท่านเอง พร้อมกันกับครุภัณฑ์ประเภทอื่นๆ ที่ใช้ในอาคารเรียนหลังแรก คือ อาคาร ๒ หรืออาคารประสิทธิ์รัตน์ ห้องสมุดแรกตั้งนั้นใช้พื้นที่บางส่วนในชั้น ๓ และ ๔ ของอาคารหลังนี้ เมื่อมีโอกาส ท่านได้อธิบายให้ข้าพเจ้าฟังภายหลังว่า การซื้อครุภัณฑ์นั้น ถ้าวางแผนการจัดซื้อให้ดี ซื้อพร้อมๆ กันกับครุภัณฑ์อื่นๆ ก็จะมีโอกาสต่อรองราคาลงได้ เพราะเราซื้อจำนวนมาก

เมื่อวิทยาลัยรังสิตพร้อมเปิดดำเนินการและรับนักศึกษาเป็นครั้งแรกในปีการศึกษา ๒๕๒๙ นั้น เอกสารประชาสัมพันธ์วิทยาลัยรังสิตมีอยู่หลายรูปแบบ แสดงถึงความพร้อมทางด้านวิชาการและการดำเนินงาน โดยขณะนั้น แม้จะเปิดเพียง ๒ คณะ คือคณะพยาบาลศาสตร์ และคณะบริหารธุรกิจ แต่การโฆษณาประชาสัมพันธ์เห็นว่า วิทยาลัยรังสิตมีความมุ่งมั่นไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบในอนาคต

มีเอกสารบางชิ้น ที่ข้าพเจ้าได้จากแฟ้มเอกสารโครงการก่อตั้งวิทยาลัยรังสิต ซึ่งเป็นแฟ้มที่คุณอนันต์ หาญพานิชย์พันธ์ มอบให้ หอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยรังสิต แสดงรายชื่อคณะผู้บริหารวิทยาลัยรังสิต ซึ่งนับเป็นเอกสารอ้างอิงได้ถึงอธิการคนแรก (ในสมัยนั้น ถ้าสถาบันเป็นระดับวิทยาลัยจะเรียกตำแหน่งผู้บริหาร ว่า

* ผู้อำนวยการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต

อธิการ (ไม่เรียกอธิการบดี) คือ ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ รองอธิการ ดร.วินัย รังสินนท์ คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ รศ.ละออ หุตางกูร และคณบดีคณะบริหารธุรกิจ ดร.บุญธรรม สมบูรณ์สงค์ พร้อมปรากฏายานามกรรมการมหาวิทยาลัยรังสิตชุดแรก ประกอบด้วย นายประสิทธิ์ อุไรรัตน์ พลเอก พร ธนะภูมิ หม่อมราชวงศ์พัฒนไชย ไชยันต์ ดร.ชัย มุกตพันธ์ ดร.สิปปนนท์ เกตุทัต ดร.อาณัติ อาภาภิรม นายแพทย์วิบูล วีรานวัตต์ ดร.อาชว์ เตาลานนท์ น.ต.กำธน สินธวานนท์ ดร.ปรกรณ์ อุดุลพันธ์ ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ดร.สืบแสง พรหมบุญ ดร.ถวัลย์ วรเทพพิพัฒน์ และดร.จินตนา ญินพันธ์

พระศรีศาสดา

ฤกษ์ทอง พุทธาภิเศก และประดิษฐานพระศรีศาสดา

ในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยรังสิตนั้น อาจกล่าวได้ว่า ท่านประสิทธิ์ อุไรรัตน์ ได้ทำหน้าที่ผู้นำหรือหัวหน้าครอบครัว ในการ “ก่อสร้างบ้าน” ตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทย เวลาจะสร้างบ้าน ต้องมีการหาฤกษ์ยามที่ดี พอสร้างบ้านเสร็จ ก่อนเข้ามาอยู่บ้านใหม่ เรามักเริ่มต้นการย้ายเข้าบ้านใหม่ด้วยการอัญเชิญพระพุทธรูปมาประดิษฐานเพื่อเป็นสิริมงคล ท่านประสิทธิ์ก็เช่นกัน พาพวกเราเข้าบ้านแห่งใหม่ชื่อ “วิทยาลัยรังสิต” ด้วยการร่วมกันหล่อพระศรีศาสดา เพื่อเป็นพระพุทธรูป ประจำวิทยาลัย จากนั้นได้สร้างมณฑปเพื่อเป็นที่ประดิษฐาน และได้มีพิธีสมโภชเพื่อเป็นสิริมงคลแก่พวกเรา จนถึงปัจจุบัน

เอกสารประชาสัมพันธ์วิทยาลัยรังสิตในยุคแรก

ในสมัยแรก “บ้าน” บนพื้นที่ ๑๖๐ ไร่ของพวกเรานั้น เป็นท้องทุ่งนาโล่งและรื้อนระอุ ท่านประสิทธิ์ได้จัดให้มีวันร่วมกัน ปลูกต้นไม้ทั่วบริเวณวิทยาลัย โดยเน้นไม้ยืนต้นเป็นหลัก เท่าที่ข้าพเจ้าจำได้ ก็ได้แก่ ต้นประดู่ ต้นชัยพฤกษ์ ต้นชมพูพันธุ์ทิพย์ ต้นหางนกยูง เราจึงเห็นมหาวิทยาลัยรังสิตมีร่มรื่นจนทุกวันนี้ ต้นไม้ใหญ่บริเวณรอบอาคารต่างๆ มีอายุพอๆ กับอายุของ มหาวิทยาลัยเลยทีเดียว

ในสมัยที่ ดร.อุทัย พุติยะโพธิ์ เป็นผู้อำนวยการสำนักหอสมุดนั้น ได้พยายามเก็บเอกสารสำคัญต่างๆ เท่าที่จะเก็บได้ อาทิ เอกสารโครงการจัดตั้งวิทยาลัยปิ่นเกล้า ซึ่งต่อมาเปลี่ยนจากการสร้างที่พุทธมณฑลมาสร้างที่ปทุมธานี และใช้ชื่อว่า วิทยาลัยรังสิต เอกสารการขอเปิดหลักสูตรแรก คู่มือการศึกษาฉบับแรก เอกสารประชาสัมพันธ์ รูปภาพต่างๆ ฯลฯ

ต่อมา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๘ มหาวิทยาลัยได้อนุมัติให้มีการจัดตั้งหอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยรังสิตขึ้น โดยเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักหอสมุด มีคุณพัชรา หาญเจริญกิจ เป็นหัวหน้าหอจดหมายเหตุ คุณพัชราได้สำรวจและเสาะแสวงหาเอกสารสำคัญของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับการก่อตั้งและเอกสารของผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งของท่าน ประสิทธิ์ อุไรรัตน์ ผู้เป็นทั้งผู้ก่อตั้งและนายกสภาฯ คนแรกด้วย ข้าพเจ้าในฐานะเป็นทั้งผู้บริหารสำนักหอสมุดในปัจจุบัน และผู้ใช้เอกสารจดหมายเหตุจึงได้มีโอกาสรู้จักท่านประสิทธิ์ อุไรรัตน์ มากขึ้น จากเอกสารการทำงานของท่านที่มีไปถึงผู้บริหารและบุคคลหลายๆ ท่านที่ได้ทำงานร่วมกัน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของการเขียนบทความนี้ขึ้น โดยเน้นหลักฐานอ้างอิงจากเอกสารจดหมายเหตุเป็นหลัก

ตลอดระยะเวลาที่ท่านประสิทธิ์ อุไรรัตน์ เป็นนายกสภามหาวิทยาลัยระหว่างปีการศึกษา ๒๕๒๙ - ๒๕๓๗ นั้น สิ่งแรกที่ปรากฏสะท้อนจากเอกสารคือ ความเอาใจใส่ดูแลในเรื่องการใช้จ่ายเงิน มีบันทึกหลายฉบับที่ท่านประสิทธิ์แสดงความห่วงใยและกังวล ในเรื่องการใช้เงินของคณะและหน่วยงานในมหาวิทยาลัย ในช่วงนั้นเป็นยุคแรกเริ่ม มหาวิทยาลัยมีการลงทุนในอาคารและสิ่งปลูกสร้าง รวมทั้งอุปกรณ์การเรียนการสอนเป็นจำนวนมาก มีบันทึกฉบับหนึ่ง ท่านเขียนถึง ดร.อุทัย พุติยะโพธิ์ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุด (ในขณะนั้น) ลงวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๓๒ แนะนำให้มีการกลั่นกรองเสนอซื้อหนังสือเข้าและจัดลำดับความสำคัญในการใช้เงินซื้อหนังสือเข้าห้องสมุด (ปีการศึกษา ๒๕๓๑ - ๒๕๓๒ มหาวิทยาลัยรังสิต มีคณะทั้งสิ้น ๑๑ คณะ)

ท่านมีความห่วงใยในเรื่องความพอเพียงในการจัดสรรอุปกรณ์การเรียนการสอนของนักศึกษา หากนักศึกษาร้องเรียนว่า อุปกรณ์ไม่พร้อม จะดำเนินการให้ผู้รับผิดชอบหรือผู้เกี่ยวข้องอธิบายความเป็นมาเป็นไปให้รับทราบทันที พร้อมกันนั้นท่านก็จะพินิจพิจารณาหาสาเหตุ และแนะนำวิธีการทำงานที่จะไม่เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นอีกในอนาคต นอกจากนี้ท่านยังเอาใจใส่การดำเนินการเตรียมการรับสมัครนักศึกษา ท่านแนะนำให้ดำเนินการประชาสัมพันธ์การเปิดรับสมัครโดยให้มีข้อมูลการรับสมัครที่ชัดเจน มีการประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษา และผู้ปกครองได้รู้เรื่องกำหนดการเปิดรับสมัครและสถานที่รับสมัคร ตลอดจนแนะนำว่าควรจะทำอะไรจะได้จึงจะเหมาะสม

ท่านประสิทธิ์นับเป็นผู้บริหารที่ใช้ข้อมูลในการบริหาร และตัดสินใจโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องความต้องการในการใช้ห้องเรียน ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นของคณะและรายวิชา ท่านมีความเห็นว่าการมีการสร้างอาคารเพิ่มขึ้น ท่านได้สั่งการให้อธิการบดีขอให้คณะบดีทุกคณะประเมินความต้องการด้านห้องเรียนในปัจจุบันและอนาคต ไม่ว่าจะเป็นความจุของห้องเรียนแต่ละห้อง ลักษณะของห้อง ขนาด และจำนวน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการออกแบบอาคารเรียนเพิ่มขึ้น

นอกจากสิ่งที่ปรากฏให้เห็นจากการทำงานแล้ว ข้าพเจ้าได้รู้จักท่านเพิ่มขึ้นในเรื่องของอุปนิสัยการใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่า เอกสารชิ้นหนึ่งที่ข้าพเจ้าได้พบจากสำนักงานอธิการบดี เป็นต้นฉบับลายมือของท่านเขียนถึง ดร.สุพัทธ์ พู่กา อธิการบดี (ในขณะนั้น) ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๓ มีใจความว่า ท่านมีรถยนต์นิสสัน เซดริก อยู่คนหนึ่งใช้งานมานานแล้ว มีปัญหาเครื่องยนต์ ท่านต้องการให้อธิการบดีช่วยดำเนินการซ่อมแซมให้สามารถใช้งานได้ ค่าใช้จ่ายเท่าไรท่านจะจ่ายให้เมื่อซ่อมเสร็จ (ดร.สุพัทธ์ ท่านมีความรู้ในเรื่องรถยนต์เป็นอย่างดี ท่านจึงขอให้ช่วยดูแลซ่อมแซมให้)

พวกเราที่รู้จักท่านประสิทธิ์ อุไรรัตน์ คงทราบดีว่า ท่านชอบเขียนจดหมายเป็นอย่างยิ่ง ในจดหมายของท่าน นอกจากจะถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ที่ประสบพบเห็น ท่านยังแสดงความคิดเห็นสอดแทรก บางครั้งก็ถือโอกาสสอนสั่งไปในตัว นับเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บริหารในยุคนี้ ซึ่งเป็นยุคแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ เมท่านจะเป็นผู้บริหารมายาวนาน แต่วิธีการบริหารของท่านนั้นเป็นวิธีการที่ทันสมัยยิ่ง

ในเรื่องของอุปนิสัยการเขียนจดหมายของท่านประสิทธิ์นั้น ท่าน ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ได้เคยกล่าวถึงเรื่องนี้ว่า ในสมัยที่ท่านเดินทางไปศึกษาต่อที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ท่านประสิทธิ์ คุณพ่อของท่านเขียนจดหมายถึงท่านเกือบทุกวัน และจดหมายที่ท่านเขียนตอบถึงคุณพ่อนั้น เมื่อท่านเดินทางกลับจากอเมริกา พบว่าถูกเก็บไว้อย่างดีทุกฉบับ

สิ่งที่ข้าพเจ้านำมาเขียนนี้ เป็นเพียงร่องรอยที่สะท้อนจากจดหมายและบันทึกบางส่วน (ซึ่งเป็นส่วนน้อย) ที่เก็บอยู่ในหอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยและสำนักงานอธิการบดี ข้าพเจ้าเข้าใจว่า ยังมีจดหมายและบันทึกที่ท่านประสิทธิ์ อุไรรัตน์ ได้เขียนถึงผู้บริหารและบุคคลท่านอื่นอีกมากมาย ทั้งในเรื่องการบริหารมหาวิทยาลัยรังสิตและเรื่องอื่นๆ หากด้วยข้อมูลเอกสารที่ประจักษ์แก่สายตาของข้าพเจ้าเพียงจำนวนน้อยนี้ ก็สะท้อนได้เป็นอย่างดีถึงความรัก ความเอาใจใส่ ความห่วงใยที่มีต่อมหาวิทยาลัยรังสิต เสมือน “พ่อดูแลลูก” “ผู้นำดูแลครอบครัว” ท่านประสิทธิ์ อุไรรัตน์ เป็นผู้ริเริ่ม เป็นผู้ก่อตั้ง เป็นผู้นำ และผู้บริหารที่ดำเนินบทบาทการสร้าง พัฒนา และบำรุงรักษามหาวิทยาลัยรังสิตแห่งนี้ อย่างไม่ขาดตกบกพร่องเลยแม้แต่น้อย

แหล่งอ้างอิง

ดร.อุทัย ทุติยะโพธิ เอกสารส่วนบุคคล
 คุณพินิจ วุฒิพันธุ์ เอกสารส่วนบุคคล
 คุณอานันท์ หาญพาณิชย์พันธ์ เอกสารส่วนบุคคล
 บริษัท ประสิทธิ์รัตน์ จำกัด เอกสารส่วนบุคคล ประสิทธิ์ อุไรรัตน์
 สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยรังสิต เอกสารสภามหาวิทยาลัยรังสิต
 หอจดหมายเหตุ มหาวิทยาลัยรังสิต
 สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต
 สำนักงานประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยรังสิต

